

POLİS AKADEMİSİ GÜVENLİK BİLİMLERİ FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN DELİL ALGISI

Police Academy Security Science Faculty Students' Evidence Perception

Yasin ATAÇ*
Ekrem MUŞ**
Eyüp AYDOĞDU***
Ersin KARAPAZARLIOĞLU****

Özet

Suçla mücadelede, olay yeri inceleme ve bu hizmeti yerine getiren uzmanların yapmış oldukları görev büyük önem arz etmektedir. Çünkü olay yerinden elde edilen deliller, suçu araştıran uzmanları faile götürülen bir araç haline gelmektedir. Olay yerinden elde edilen deliller gelişen bilim ve teknoloji sayesinde faile giden yolu kısaltmış durumdadır. Olay yerinde ne tür delille karşılaşacağı görevli personele değişik eğitimlerle verilmektedir. Bu eğitimler mesleğe hazırlanırken lisans veya ön lisans seviyesindeki eğitimlerle başlar ve atandıkları kadrolarda verilen hizmet içi eğitimler ile devam eder. Bu çalışmada, Güvenlik Bilimleri Fakültesi öğrencilerinden olasılığa dayalı olarak her dönem öğrencisinden 100'er öğrenci seçilmiş (N=400) ve bu öğrencilere araştırmacılar tarafından hazırlanan Delil Algı Anketi (DAA) uygulanmıştır. Yapılan bu çalışmanın üç ana hedefi vardır: Bunlardan en önemlisi Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin adli delil algılarının ölçülmesidir. İkinci olarak dönem öğrencileri arasında delil algısında farklılık olup olmadığı ve son olarak da bu çalışmayla televizyonlarda yayınlanan CSI dizilerinin delil algısında farklılık oluşturup oluşturmadığının tespit edilmesidir. Toplanan veriler SPSS 17.0 programı yardımıyla betimsel istatistikler, t-test, korelasyon testleri ve varyans analizi (ANOVA) gibi istatistiksel teknikler kullanılarak analiz edilmiştir. Çalışma sonucunda öğrencilerin delil algısında dönemler ve CSI dizilerini takip edip etmemeleri bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur. Sonuç, politika önerileri ve bulguların tartışması çalışmanın sonunda yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Delil, Delil algısı, Kolluk görevlileri, Öğrenciler, Olay yeri inceleme, CSI.

* Yrd. Doç. Dr., Polis Akademisi Adli Bilimler Enstitüsü öğretim üyesi, yatac77@yahoo.com.

** Doç. Dr., Polis Akademisi Adli Bilimler Enstitüsü öğretim üyesi, ekremmus@gmail.com.

*** Dr., Polis Kriminal Laboratuvarı, adli belge inceleme uzmanı, eaydogdu77@yahoo.com.

**** Yrd. Doç. Dr., Polis Akademisi Adli Bilimler Enstitüsü öğretim üyesi, forentom@gmail.com.

Abstract

Crime scene investigation and the competencies of the CSI experts are very crucial to fight against crime. Evaluation of the evidence obtained from the crime scene can be an important linkage to perpetrators. The evidence obtained from the crime scene has shortened the way to the perpetrator with the help of advanced science and technology. During the CSI training, the trainees are taught on different kinds of evidence that can be seen at the crime scene. Perspectives of law enforcement officials on evidences vary in regard to their education level. These trainings prepare the professionals for their respective duties and start with associate level degree and continue with in-service training. In this study, students from Faculty of Security Studies are selected based on the probability of at least 100 students from each period (N = 400), and Evidence Perception Survey (EPS) that are prepared by the researchers is applied to those students. This study has three major aims: First, to measure the Security Sciences Faculty students' perceptions on forensic evidence. Second, to find out whether there is a difference on perception between the different classes or between the students who watch CSI episodes or not. The collected data was analyzed by the help of SPSS 17.0 with descriptive statistics, t-test, correlation tests and variance analysis (ANOVA) were used as statistical tools. The findings of the study did not uncover any statistical significant differences both on the on the perception of different classes and CSI watchers and not watchers. The findings, policy implications and discussion of the findings end the study.

Key Words: Evidence, Evidence perception, Law enforcement officials, Students, Crime scene investigation, CSI.

Giriş

Suç ve suçlularla mücadelede olay yeri inceleme ve kimlik tespit hizmetlerinin yeri yadsınamayacak kadar önem arz etmektedir. Olay yerinden elde edilen her bir bulgu/delil değerlendirildikten sonra bizi faille götürecek bir ulaşım vasıtası haline gelmektedir. Bugüne kadar olay yerinden elde edilen ve olayla fail arasındaki bağlantıyı sağlayan bulgular gelişen bilim ve teknoloji sayesinde bu yolu iyice kısaltmış durumdadır (Kunt, 2013:74).

Suçlu inceleme ve araştırma konusu yapan bilim dallarını temelde üç gruba ayırmak mümkündür. Bunlar, suç ve cezaya ilişkin normatif kuralları inceleyen hukuk (ceza ve ceza muhakemesi hukuku); suçun nedenlerini

inceleyen sosyal bilimler (kriminoloji, sosyoloji, psikoloji) ve işlenmiş olan bir suç fiilini araştırarak suçun aydınlatılmasına yönelik çalışmaları kapsayan fen bilimleridir. Adli bilimler; tıp, fen ve sosyal bilimler alanlarındaki bilgilerin adaletin hizmetine sunulması, hukuka uygulanmasıdır (Hancı, 2002:15).

Adli bilimler adalet sisteminde suç araştırmaları ve adli makamlara suçun aydınlatılması için bilimsel kanıt sağlayarak önemli bir rol oynamaktadır (National Institute of Justice- NIJ, 2004). Bükler'e (2007:2) göre adli bilimleri şu şekilde açıklamaktadır; soruşturma sürecinde suçları çözmek ve bu suçları işlediğinden şüphelenilen insanlar için fen bilimleri veya olayın çözümüne katkı sağlayacak herhangi bir bilim alanından faydalanmaktadır. Bertillon'un Antropometrisi ile başlayan bu süreç bugün birçok bilim dalının bir araya gelmesi ile çok farklı bir boyut kazanmıştır (Karakuş, 2011:39). Adli bilimlerin çalışma alanı insan özgürlüğü ile birebir ilintili olduğu için hata kabul etmez bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır (Bayram, 2011:27).

Teknolojik ve bilimsel gelişmeler, suçların takibi ve suçluların yakalanmasında yeni kapılar açmaktadır. Bilimsel bulgu ve tekniklerle suçların önlenmesi, takibi, suç faillerinin saptanıp yakalanması ve cezalandırılması kolaylaşmaktadır (Bayram, 2004:2). 20. yüzyılın başından itibaren bilim ve teknolojiye hızlı gelişmeler sayesinde, adli bilimlerin de önemi artmıştır. Adli bilimler sayesinde suçla mücadelede elde edilen deliller suçluların yakalanmasını daha kolay hale getirmiştir (Aydoğdu, 2009:1). Güvenilir ve sağlam deliller masum insanların serbest kalmasını ve suçluların tutuklanmasını sağlamıştır. Bilimsel delillerin doğru ve güvenilir kullanımı yanlışlıkla mahkûm olan birçok masum kişinin de serbest kalmasını sağlamıştır (Fradella, Owen ve Burke, 2007).

İnsan toplumu büyüyüp karmaşıktıkça bireylerin etkinliklerini düzenlemek için bazı kurallar gerekli olmuştur. Zaman ve şartlara göre değişkenlik gösteren bu kurallar hukuk kuralları olarak adlandırılır (Sander, 1997:7). Kanun koyucu sosyal hayatın ve toplumsal olayların gelişimine bağlı olarak suçların önlenmesi ve suçluların cezalandırılması amacıyla yeni düzenlemeler yapmak zorundadır (Henkoğlu, 2011:1). İnsan toplum kuralları içinde varlığını sürdürürken, devletin koyduğu kurallara da uymak zorundadır. Bu kurallara uymamak hukuken müeyyidelerin uygulanmasını gerektirir. Bunun için de kişilerin cezalandırılmasıyla ilgili Ceza Kanunu çıkarılmıştır (Şenocak, 1997:9). Bunun yanında Hukuk Kurallarına uygunluğun denetlenmesi, işlenen bir suça ait delil ve emareleri toplamak için de kolluk kuvvetlerine ihtiyaç duyulmuştur.

Hukuk devleti, insan haklarını korumak, adaleti ve güvenliği sağlamak, dolayısıyla da suçlarla mücadele etmek ve belirli şartlarda işlenen her suç için bir müeyyide uygulamak durumundadır. İnsanların daha iyi koşullara ulaşabilmesi, suçluların tespit edilip yakalanması ve cezalandırılması, adaletin tecelli ettirilmesi bakımından, hukuk devleti içerisinde adli bilimlere ve adli bilim laboratuvarlarına büyük görevler düşmektedir (Bayram, 2012).

Suç mahallinde bulunan fiziksel delillerin cezai soruşturma için önemli olup olmadığını belirlemek için değerlendirilmesi gerekir. Fiziksel delillerin değerlendirilmesi olay yeri incelemesi ile başlar, adli bilimler laboratuvarlarında devam eder ve mahkemelerde sonuçlanır (Saferstein, 1995:71). Bu zincir içerisinde en önemli görev olaya müdahale eden ilk ekibe düşmektedir. Olay yerine ilk intikal eden ve olaya sıcağı sıcağına vakıf olarak olayın ilk resmi görgü şahidi olan ekiptir.

Maddi delilleri incelemenin temel prensibi çok basittir. Bir kişi olay yerinden bir şey alır veya oraya kendisinden bir şey bırakır (Locard'ın değişim prensibi). Bu nedenle olay yerini inceleyen uzmanlar hangi maddi delilin ne şekilde olayı aydınlatacağını, nelerin delil özelliği olabileceği ve bu delillerin laboratuvara hangi koşullarla ulaştıracağı konusunda fikir sahibi olmalıdır (Karakuş, 2011:39).

Emniyet hizmetlerinin kendine özgü özellikleri yönünden kolluk kuvvetlerinin başlıca iki görevi vardır: Birincisi suç işlenmesini önlemeye yönelik idari görevi, ikincisi ise adli görev kapsamında kanunlarla kolluk görevlilerine tevdi olunan suç ve suç sanıkları ile bunlara ait delillerin saptanması, suç sanıklarının yakalanması ve asli mercilere teslimi safhalarında yaptığı çalışmalardır (Geleri ve İleri, 2003; Badem, 1988:11).

Bu çalışma (1) Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin delil algılarının ölçülmesi, (2) Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin sınıflar arasında delil algısında farklılık olup olmadığı (3) televizyonlarda yayınlanan olay yeri inceleme (CSI) dizilerinin öğrencilerin delil algısında oluşturduğu farklılıkların tespit edilmesi amacıyla yapılmıştır.

1. Adli Bilimlerde Delillerin Ortaya Çıkış Süreci

Alphonse Bertillon ile başlayan adli bilimler anlayışı, Sir Arthur Conan Doyle, William Hershel, Henry Fauldus, Francis Galton, Carl Landsteiner, Calvin Goddard, Albert S. Osborn, Edmond Locard ile değişen ve gelişen bir süreçle günümüze kadar gelmiştir.

Suçluyu belirlemenin babası olarak tanınan Alphonse Bertillon (1853-1914), birçok yazar tarafından suç incelemelerinde bilimsel yaklaşımları ilk olarak uygulayan kişi olarak kabul edilmektedir. Bertillon, kişiyi tanımlamak için vücut ölçülerini kullanmıştır (Saferstein, 1977:4; Nickell ve Fischer 1999:8). Daha sonra, Robert Heindl, Edward Henry ve Juan Vucetich daha iyi bir tanımlama sistemi olarak parmak izini bulmuşlardır (O'Brien ve Sullivan, 1973).

Sir Arthur Conan Doyle farklı bir bakış açısıyla adli bilimlerin ilerlemesine ve gelişmesine katkıda bulunmuştur. Onun kurgusal bir karakter olarak oluşturduğu "Sherlock Holmes" ile suçları tespit etmek için bilimin kullanılmasını popüler hale getirmiştir. Yeni geliştirilen adli prensiplerin değerini anlamış, bu prensipleri de romanında kullanmıştır (Saferstein, 1977). William Herschel ve Henry Faulds kimliklendirmede parmak izini kullanan kişiler olarak bilinmişlerdir. Faulds olay yerinde bulunan parmak izini suçluları teşhis etmek için kullanılabileceğini fark etmiştir. 1880 yılında parmak izinin kimliklendirmede kullanılması hakkında kayıtlara geçen ilk makaleyi yayımlamıştır (Inman ve Rudin, 2001).

Sonra 1892 yılında Francis Galton (1822-1911) parmak izlerinin sınıflandırılması ile ilgili bir metot geliştirip "Parmak İzi" adında bir kitap çıkarmıştır. Şu an günümüzde kullanılan parmak izi tanımlama sistemi Galton'un çalışmaları temel alınarak geliştirilmiştir. Bir yıl sonra Hans Gross (1847-1915) ilk defa adli bilimlerin suç soruşturmasında uygulanması anlatan bir kitap yazmıştır (Inman ve Rudin, 2001; Saferstein, 1977). 1900 yılında Carl Landsteiner insan kanının çeşitli kategoriler altında sınıflandırılabileceğini keşfetmesinin ardından ABO testi (A, B ve O grupları için) bulmuştur. Leon Lattes 1915 yılında, kurumuş kan damlalarından kan grubu testi yapmayı başararak bu tekniği suç araştırmalarında kullanmıştır (Aydoğdu, 2009:12).

Calvin Goddard (1891-1955) ateşli silahlar incelemelerinde karşılaştırma mikroskobu kullanmıştır. Böylelikle, karşılaştırma mikroskopların kullanımı ateşli silah incelemelerinde bir dönüm noktası olmuştur. (Aydoğdu, 2009:14). Goddard'ın çağdaşı Albert S. Osborn (1858-1946) belge inceleme alanında çalışmış olup onun gayretleri neticesinde belgeler mahkemelerde bilimsel delil olarak kabul edilmiştir. 1910 yılında belge incelemelerinin temel ilkelerini içeren belge inceleme kitabını yayımlanmıştır (Levinson, 2001).

Edmond Locard (1877-1966), 1910 yılında Fransa'nın Liyon kentinde ilk polis laboratuvarını kurmuştur (Inman ve Rudin, 2001). Locard, birbirleri ile temas eden nesne veya yüzeylerin iz delili (trace evidence) değiş tokuşu

yapacaklarını yazmıştır. Başka bir ifadeyle, “*Her temas bir iz bırakır*” demektir(Grieve ve Houck, 2004:1). Bu konsept, değerli bir prensip olarak adli bilimlerde yer etmiştir. Locard, kriminalistiğin ilk duayenlerinden birisi olarak kabul edilmektedir (Eckert, 1997).

Türkiye’de 1899 yılında, Türk Polis Teşkilatı tarafından “Bertillo’nun Antropometrisi” kullanılmaya başlanılmıştır. 1910 yılında ise Yusuf Cemil Bey tarafından “Parmak izi Dairesi” kurulmuştur. 1938 yılından itibaren Polis Enstitüsünde Kriminalistik dersleri okutulmaya başlanmıştır (Dinler, 2009:30). Ankara’da 24 Şubat 1942’de Alman Büyükelçisi Von Popen’e suikast girişimi sırasında ele geçirilen silahın silinmiş seri numarasını, hidroklorik asit uygulanarak görünür hale getiren Türk polisi, o günden beri en yeni teknolojilerle çalışıp en ufak delilleri değerlendirerek, sayısız olayı aydınlatmıştır (aktifhaber.com, 2013).

2. Delilin Tanımı

Modern çağın dünyasında adaletin temel taşı “delil” oluşturmaktadır. Delilsiz dava, delilsiz suç, delilsiz ceza ve delilsiz adalet olmamaktadır. Adaletin tecellisi tamamen delille mümkündür (Demirkaya, 2009:132).

Türk Dil Kurumu (2013) tarafından “insanı aradığı gerçeğe ulaştırabilecek iz, emare” olarak tanımlanan delil farklı kaynaklar tarafından değişik şekillerde de tanımlanmıştır (Badem, 1988; Şafak, 1996; Şenocak, 1997; Karagöz, 2002; Demirkaya, 2009; Şimşek, Durmaz ve Karataş, 2012). Meydana gelen bir olayın aydınlatılması ve suç sanıklarının tespitine yarayan her türlü ispat vasıtasıdır (Badem, 1988:91). Bu tanım, 1983 tarihli Polisin Adli Görevlerinin Yerine Getirilmesinde Delillerin Toplanması, Muhafazası ve İlgili Yerlere Gönderilmesi Hakkında Yönetmeliğin 3. maddesinde geçen, delilin ne olduğuna açıklama getiren tek normatif düzenlemedir (Dinler, 2009:5). Bir yol gösteren ispatlayıcı kanıt, bir hukuki ihtilafı ispata yarayan bilgi ve bulgulara delil denir (Şafak, 1996:99).

Delil, anlaşmazlık konusu olan bir fiilin, hukuki bir olayın veya hareketin, suç olup olmadığı konusunda hâkimin bir kanaate varmasını sağlayan ve usul hukukunun kullanılmasına izin verdiği her türlü ispat vasıtası olarak tanımlanmıştır (Şenocak, 1997:27). Yargılama makamlarına yardımcı olmak amacıyla, meydana gelen bir olayın aydınlatılması ve olay sanıklarının tespitine yarayan, olayın işleniş şeklini gösteren her türlü maddelere delil denir (Karagöz, 2002:256). Uyuşmazlığa neden olan fiilin veya olgunun suç olup olmadığı konusunda kolluk, savcı veya yargıcın bir kanaate varmasını sağlayan bir hukuki ihtilafı çözmeye yarayan ve ikamesi hukuk tarafından

yasaklanmamış her şeye (canlı, cansız, yazılı, sözlü) delil denilmektedir (Demirkaya, 2009:6). Delil, hukuki olarak bir suçun işlenmesi sonrası olayla şüpheli arasındaki bağı kurmamıza yarayan her türlü iz, emare, belge, bilgi, maddi gerçek, ifade ve tanık beyanlarıdır (Şimşek ve ark., 2012:11).

Polisin Adli Görevlerinin Yerine Getirilmesinde Delillerin Toplanması, Muhafazası ve İlgili Yerlere Gönderilmesi Hakkında Yönetmelikte geçen delil tanımı yukarıdaki tanımların tamamını içine alan bir tanım olarak değerlendirilmektedir.

2.1. Delilin Özellikleri

Ceza muhakemesinde maddi hakikat ve serbest kanaat arandığından hâkime gerçeği gösterecek her şey delil olabilir (Demirkaya,2009:7). Bir şeyi delil olarak değerlendirmek tamamen hakimin kanaatine bağlıdır (Tutumlu, 2007:28). Ancak bu durum yargıçların keyfi hareket edebileceği anlamına gelmemelidir (Kunter, Yenisey ve Nuhoglu, 2008:619). Zira bir şeyin delil olarak kabul edilebilmesi için bazı özelliklere sahip olması gerekir (Turhan, 2006:155). Nitekim Yargıtay Ceza Genel Kurulunun (YCGK) bir kararında “Gerçek, akla uygun, realist, olayın bütünü veya bir parçasını temsil eden kanıtlardan ya da kanıtların bütün olarak değerlendirilmesinden ortaya çıkarılmalıdır. Yoksa bir takım varsayımlara dayanılarak sonuca ulaşılması, Ceza Muhakemesinin amacına kesinlikle aykırıdır” sonucuna vararak Yargıtay delillerin sahip olması gereken özelliklerin çerçevesini çizmiştir (Dinler, 2009:10).

Delillerde aranacak temel özellikler şunlardır:

- 1) Deliller hukuka aykırı olmamalıdır (Anayasa 38., CMK 148; Şafak ve Bıçak, 2005:282, Bayer, 2003:28, Dinler, 2009:11),
- 2) Delillerin mantığa uygun ve güvenilir bir kaynaktan elde ediliyor olması gerekir (Dinler, 2009:11),
- 3) Olayı temsil edici olmalı (CMK 206/b),
- 4) Gerçekçi olmalı (Demirkaya, 2009:8),
- 5) Birliktelik sağlamalıdır (CMK madde 217).

2.2. Delil Çeşitleri

Soruşturma esnasında, meydana gelen olayın (örneğin cinayet, intihar, kaza vb.) aydınlatılmasına, olayla ilgili her türlü sorunun (ne, nerede, ne zaman, nasıl, niçin) cevaplanmasına ve olay içerisindeki ilişkiler ağının (mağdur,

fail, tanık vb.) çözümlenmesine yardımcı olması beklenen deliller, değişik başlıklar altında ve değişik açılardan sınıflandırılabilir (Demirkaya, 2009:11).

Delillerin tasnifi, bu konuda yapılan akademik çalışmalarda ve uygulamada oldukça önemli kolaylıklar sağlamaktadır. Bu ayrımların pratikte hüküm verecek, yani delilleri değerlendirecek hâkimler ile delilleri toplamak ve ileri sürmekle görevli olanlar açısından yararı bulunmaktadır (Dinler, 2009:8).

Deliller temelde ikiye ayrılmaktadır (Karakuş, 2013:19). Bunlar:

- Beyan delilleri,
- Maddi deliller.

Beyan kaynaklı deliller tanık, sanık ve diğer kişilerin beyanlarıyla oluşur. Maddi deliller ise itiraf ve şahadetin dışında, suç ve suç sanıklarıyla ilgili fiziki bir yapıya sahip canlı veya cansız, dokunulabilen ve koklanabilen delillerdir (Şenocak, 1997:27; Karagöz, 2002:257).

Şekil 1: Delillerin Sınıflandırılması

Yapılan literatür taramaları neticesinde Şekil 1’de görüldüğü üzere delil üç grupta incelenmektedir. Bunlar:

- Beyan delilleri,
- Belge-vesika delilleri,
- Belirtiler-izler (maddi deliller).

3. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırma için toplanan veriler araştırmacılar tarafından oluşturulan Delil Algılama Anketi (DAA) yöntemi ile toplanmıştır. DAA demografik bilgileri içeren üç adet sorudan ve ikinci bölümde takip etmiş oldukları Olay Yeri İnceleme (Crime Scene Investigation- CSI) dizileri olup olmadıkları değerlendirilmiştir. Çalışmanın temelini oluşturan 6. soru toplam 55 adet farklı delil algısını ölçmeye yönelik olarak 5 basamaklı Likert tipi (çok önemli-5, önemli-4, kararsızım-3, önemsiz-2, çok önemsiz-1) sorular oluşturularak hazırlanmıştır. Anketteki sorular ile Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin okuldan mezun olmadan önce hangi delil türleri hakkında bilgi sahibi olmak istedikleri ve seyretmiş oldukları CSI dizilerinin bu algıya olan katkısı ölçülmeye çalışılmıştır. Ayrıca, çalışma sonuna eklenen açık uçlu soruyla ise katılımcılara önemli gördükleri diğer delillerin neler olduğu sorulmuştur.

Yapılan bu çalışmanın üç ana hedefi vardır: Bunlardan en önemlisi, Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin adli delil algılarının ölçülmesidir. İkinci olarak, Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Fakültesinde okuyan öğrencilerin arasında delil algısında farklılık olup olmadığı ve son olarak da bu çalışmayla televizyonlarda yayınlanan CSI dizilerinin delil algısında farklılık oluşturup oluşturmadığının tespit edilmesidir.

Hazırlanan sorular düzgün bir görünüm sağlayacak tasarım ile arkalı önlü tek bir A4 kâğıdında öğrencilere verilmiştir. Anket kâğıdında anketin amacı ve anket sonuçlarının hangi amaçla kullanılacağı ifade edilmiştir. Ayrıca, araştırmaya katılanlardan anket formunun hiçbir yerine isimlerini, okul numaralarını veya katılımcıyı tanıyacak herhangi bir bilgi yazmamaları özellikle bildirilmiştir. Son olarak, anket kâğıdını doldurma şekil ve şartları da açıkça izah edilmiştir.

Anket için her dönem öğrencilerinden (1., 2., 3. ve 4. sınıf öğrencilerinden 100’er öğrenci seçilmiştir) toplam 400 kişilik bir örneklem grubu seçilmiştir (N=400). Anket olasılığa dayalı olan ve orantısız katmanlı örnekleme metodu ile her devrenin 10 sınıfından rastgele seçilen 10’ar

öğrenciye anketler doldurulmuştur. Katılımcılara araştırmanın amacı anlatılmış ve ankete katılım tamamen gönüllülük esasına dayandırılmıştır. Örneklemenin temsil edebilirliğini arttırmak için her şubeden öğrencilerin olmasına dikkat edilmiştir. Anket öğrencilere etüt saatinde uygulanmıştır. Toplanan veriler SPSS 17.0 programı yardımıyla betimsel istatistikler, t-test, korelasyon testleri ve varyans analizi (ANOVA) kullanılarak analiz edilmiştir. Nitel veriler ise içerik analizleri kullanılarak analiz edilmiştir.

4. Araştırmanın Bulguları

Bu bölümde çalışmadan elde edilen veriler dört alt bölümde ele alınmış ve yorumlanmıştır. İlk bölümde ankete katılan öğrencilerin demografik özellikleri incelenecektir. İkinci bölümde ankete katılan fakülte öğrencilerinin olay yeri inceleme konularını içeren dizi seyredip seyretmedikleri tespit edildikten sonra bu iki grup arasındaki delil algısı değerlendirilecek. Üçüncü olarak öğrencilerin delillerle ilgili algıları değerlendirilecektir. Bu bölümde 9 ana başlık altında yazılan delillerin öğrenciler için ne kadar önemli olduğu ve bu önem derecesinde sınıf farklı olup olmadığı hususları da incelenecektir. Son bölümde ise ankete katılan öğrencilerin önermiş oldukları delil çeşitleri yer almaktadır.

Delil Algılama Anketi (DAA) makale yazarları tarafından daha önce yapılan benzer çalışmaların ülkemizde olay yerinde karşılaşılan farklı delillerin eklenmesi suretiyle hazırlanmıştır. Ankette kullanılan soru türleri araştırma yöntemi başlığı altında ayrıntılı olarak belirtilmiştir. Ankette öğrencilerin belirtilen deliller hakkında bilgi sahibi olup olmadıklarının tespit edilmesi amaçlanmakta olup DAA geçerlilik ve güvenilirliğine yönelik ayrıca bir çalışma yapılmasına gerek duyulmamış Lambert ve ark. (2003) ve Aydoğdu'nun (2009) kullandığı anket soruları kullanılmıştır.

4.1. Demografik Bulgular

Tablo 1: Öğrencilerin Demografik Bilgileri

Demografik özellikler		
YAŞ	n	%
18	19	4,75
19	79	10,75
20	91	22,75
21	91	22,75
YAŞ	n	%
22	87	21,75
23	19	4,75
24	7	1,75
25	5	1,25
27	2	0,5
CİNSİYET		
Erkek	372	93
Kadın	28	7
SINIF BİLGİLERİ		
Demografik özellikler		
1. Sınıf	100	25
2. Sınıf	100	25
3. Sınıf	100	25
4. Sınıf	100	25

N=400

Anket çalışmasına Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Fakültesinde okuyan toplam 400 öğrenci katılmıştır. Tablo 1 incelendiğinde her dönem öğrencisinden toplam 100 katılım olmuştur. Ankete katılan öğrencilerin 372 tanesi erkek (%93) 28 tanesi ise kız (%7) öğrenciden oluşmaktadır. Öğrencilerin yaş aralığı ise 18-27 arasında değişkenlik göstermektedir. %67,25 ile en fazla 20-22 yaş arasındaki öğrenciler olduğu görülmüştür.

4.2. Olay Yeri İnceleme İçerikli Diziler Yönünden Tespit Edilen Bulgular

Tablo 2: Öğrencilerin Olay Yeri İnceleme İçerikli Dizi Seyredip Seyretmedikleri Bilgileri

	n	Oran (%)
Evet, seyrediyorum	142	35,5
Hayır, seyretmiyorum	258	64,5

N=400

Ankete katılan öğrencilere “Takip ettiğiniz CSI (Olay yeri inceleme) dizisi var mı?” sorusu yöneltilmiş olup bu soruya Tablo 2’de görüldüğü üzere 400 öğrencinin %35,5’i CSI dizisi takip ettiği, buna karşın %64,5’lik bir öğrencinin bu tür dizileri seyretmediği tespit edilmiştir.

Tablo 3: Öğrencilerin Seyrettiği Diziler

Dizi İsimleri	1. sınıf	2. sınıf	3. sınıf	4. sınıf	Toplam
Dexter	9	8	10	10	37 (%26,05)
Kanıt	14	8	9	3	34 (%23,94)
CSI (Miami, NY)	13	10	11	15	49 (%34,50)
Criminal minds	1	1	0	2	4 (%2,81)
Behsat Ç.	1	2	3	1	7 (%4,92)
The mentalist	1	2	1	0	4 (%2,81)
Arka sokaklar	3	3	0	0	6 (%4,22)
İpucu	1	0	0	0	1 (%0,70)

N=142

Olay yeri inceleme içerikli dizi seyreden öğrencilerin hangi dizileri seyrettikleri Tablo 3’de gösterilmiştir. Tablo 3’e göre öğrenciler en fazla (%34,50) CSI Miami, Newyork dizisini seyrettiği, İpucu isimli dizinin ise en az izlenen dizi olduğu görülmüştür.

4.3. Öğrencilerin Delil Algısına Yönelik Bulgular

Öğrencilere uygulanan ankette toplam 9 tür delil algısı ölçülmüştür. Bunlar: biyolojik deliller, kimyasal deliller, balistik deliller, belge deliller, iz delilleri, data delilleri, olay yerinde sorgulama teknikleri, bomba delilleri ve diğer deliller altında toplanmıştır.

4.3.1. Biyolojik Deliller

Tablo 4: Öğrencilerin Biyolojik Delil Algıları

Biyolojik Delil Türü	n	Ortalama	St. Sapma
Kepek, Deri	400	3,66	1,157
Ter	400	3,67	1,132
İdrar, Gaita	400	3,77	1,146
İzmarit	400	3,84	1,075
Tükürük	400	3,97	1,047
Cinsel Akıntı	400	4,06	1,039
Kıl	400	4,20	0,941
DNA	400	4,31	1,020
Kan	400	4,42	0,839

Öğrencilerin biyolojik delil algılarına bakıldığında (Tablo 4) “kan” delilinin 4,42 ortalama ile en yüksek delil algısı olduğu, “kepek ve deri döküntüleri” ile ilgili delil algısının 3,66 ortalama ile en düşük delil algısı olduğu görülmüştür.

4.3.2. Kimyasal Deliller

Tablo 5: Öğrencilerin Kimyasal Delil Algıları

Kimyasal Delil Türü	n	Ortalama	St. Sapma
Boyalar	400	3,41	1,061
Toprak	400	3,46	1,084
Yanıcı, yakıcı ve parlayıcı maddeler	400	4,01	0,943
Ateş mesafesi tayini	400	4,12	0,956
Patlayıcı maddeler	400	4,25	0,861
Atış atıkları	400	4,34	0,828
Uyuşturucular	400	4,38	0,716
Narkotik maddeler ve ilaçlar	400	4,42	0,748

Öğrencilerin kimyasal delil algılarına bakıldığında (Tablo 5) “narkotik maddeler ve ilaçlar” ile ilgili delilin 4,42 ortalama ile en yüksek delil algısı

olduğu, “boyalar” ile ilgili delil algısının 3,41 ortalama ile en düşük delil algısı olduğu görölmüştür.

4.3.3. Balistik Deliller

Tablo 6: Öğrencilerin Balistik Delil Algıları

Balistik Delil Türü	n	Ortalama	St. Sapma
Av tüfeği fişek tapaları	400	3,75	1,011
Av tüfeği fişek saçmaları	400	3,83	1,008
Mermi çekirdeđi gömlekleri	400	3,85	1,013
Mermi çekirdeđi nüvesi	400	3,91	0,983
Bereleyici aletler	400	4,07	0,930
Delici aletler	400	4,21	0,895
Kesici aletler	400	4,28	0,803
Kovan	400	4,40	0,834
Mermi çekirdeđi	400	4,48	0,736
Ateşli silah delilleri	400	4,54	0,728

Tablo 6 incelendiğinde ankete katılan öğrencilerin balistik deliller ile ilgili olarak “ateşli silahlar” ile ilgili delilinin 4,54 ortalama ile en yüksek delil algısı olduğu, “av tüfeği fişek saçmaları” ile ilgili delil algısının 3,83 ortalama ile en düşük delil algısı olduğu, ayrıca öğrencilerin balistik konularına ilişkin delil algısının genel olarak yüksek olduğu görölmüştür.

4.3.4. Belge Deliller

Tablo 7: Öğrencilerin Belge Delil Algıları

Belge Delil Türü	n	Ortalama	St. Sapma
Fulaj izi	400	3,77	1,032
Yanmış doküman	400	3,88	1,012
El yazısı/imza	400	4,46	0,806
Kimlik belgeleri	400	4,65	0,632

Ankete katılan öğrencilere belge delilleri ile ilgili olarak toplam dört çeşit delil yazılmıştır. Tablo 7 incelendiğinde “kimlik belgeleri (nüfus cüzdanı, sürücü belgesi, pasaport)” ile ilgili delillerin 4,46 ortalama ile en yüksek delil algısı olduğu, “fulaj” delil algısının 3,77 ortalama ile en düşük delil algısı görülmüştür.

4.3.5. İz Deliller

Tablo 8: Öğrencilerin İz Delil Algıları

İz Delil Türü	n	Ortalama	St. Sapma
Kulak izi	400	3,66	1,078
Tekerlek izi	400	4,04	0,876
Diş izleri	400	4,05	0,907
Ayakkabı izi	400	4,09	0,927
Alet izleri	400	4,10	0,903

Öğrencilerin iz delil algılarına bakıldığında (Tablo 8) “alet izleri” delilinin 4.10 ortalama ile en yüksek delil algısı olduğu, “kulak izi” ile ilgili delil algısının 3,66 ortalama ile en düşük delil algısı olduğu görülmüştür.

4.3.6. Data Deliller

Tablo 9: Öğrencilerin Data Delil Algıları

Data Delil Türü	n	Ortalama	St. Sapma
Cd	400	4,47	0,797
Bilgisayar kasası	400	4,49	0,779
USB (Taşıyıcı Bellek)	400	4,55	0,710
Ses kayıtları	400	4,56	0,730
Telefon	400	4,57	0,682
Hard disk	400	4,58	0,725
Mobese ve Güvenlik Kamera Görüntüleri	400	4,69	0,629

Öğrencilerin data delil algılarına bakıldığında (Tablo 9) genel olarak data konusu oluşturan delil algılarının yüksek olduğu müşahede edilmiştir. Bu

delillerden “MOBESE ve güvenlik kamera” delilinin 4,69 ortalama ile en yüksek delil algısı olduğu, “Cd” ile ilgili delil algısının 4,47 ortalama ile en düşük delil algısı olduğu görülmüştür.

4.3.7. Olay Yerinde Sorgulama Teknikleri

Tablo 10: Öğrencilerin Olay Yerinde Sorgulama Tekniklerine Yönelik Delil Algıları

Olay Yeri Sorgulama Teknikleri	n	Ortalama	St. Sapma
Olay yeri inceleme krokisi	400	4,33	0,804
Olay yeri inceleme tutanağı	400	4,43	0,791
Görgü/şahit tutanakları	400	4,47	0,749
Olay yeri fotoğraf ve kamera görüntüleri	400	4,63	0,615

Ankete katılan öğrencilere Olay Yerinde Sorgulama Teknikleri delilleri ile ilgili olarak toplam dört çeşit delil yazılmıştır. Tablo 10 incelendiğinde “Olay yeri fotoğraf ve kamera görüntüleri” ile ilgili delilin 4,63 ortalama ile en yüksek delil algısı olduğu, “olay yeri inceleme krokisi” ile ilgili delil algısının 4,33 ortalama ile en düşük delil algısı olduğu tespit edilmiştir.

4.3.8. Bomba Deliller

Tablo 11: Öğrencilerin Bomba Delil Algıları

Bomba Delil Türü	n	Ortalama	St. Sapma
Fünye	400	4,26	0,868
El bombası	400	4,29	0,868
Patlayıcı maddeler	400	4,36	0,810

Öğrencilerin bomba konusuyla ilgili olarak delil algılarına bakıldığında (Tablo 11) “Patlayıcı maddeler (TNT, C4)” delillerinin 4,36 ortalama ile en yüksek delil algısı olduğu, bombanın bir parçası olan “fünye” ile ilgili delil algısının 4,26 ortalama ile en düşük delil algısı olduğu görülmüştür.

4.3.9. Diğer Deliller

Tablo 12: Öğrencilerin Diğer Konularla İlgili Delil Algıları

Data Delil Türü	n	Ortalama	St. Sapma
Polen	400	3,10	1,155
Bitki Delilleri	400	3,28	1,099
Adli Entomoloji	400	3,46	1,209
Antropolojik deliller	400	3,79	1,096
Parmak izi Delilleri	400	4,63	0,788

Öğrencilerin diğer deliller adı altında toplanan son dönemin güncel konusu olan ve adli bilimlerin gelişimiyle birlikte literatüre giren konularda (entomoloji, antropoloji, palenoloji vb.) delil algıları ölçülmeye çalışılmıştır. Bu konuyla ilgili delil algılarına bakıldığında (Tablo 12) genel olarak düşük olduğu, buna göre “polen” delillerinin 3,10 ortalama ile en düşük delil algısı olduğu, “parmak izi delilleri” ile ilgili delil algısının 4,63 ortalama ile en yüksek delil algısı olduğu görülmüştür.

4.3.10. Tüm Delillerin Birlikte Değerlendirilmesi

Tablo 13: Öğrencilerin Genel Delil Algıları

Genel Delil Türleri	n	Ortalama	St. Sapma
Diğer Deliller	400	3,64	0,834
Biyolojik Deliller	400	3,98	0,816
İz Deliller	400	3,98	0,739
Kimyasal Deliller	400	4,07	0,659
Balistik Deliller	400	4,13	0,646
Belge Deliller	400	4,19	0,658
Bomba Deliller	400	4,30	0,779
Olay Yerinde Sorgulama Teknikleri	400	4,46	0,613
DATA Deliller	400	4,55	0,612

Ankete katılan öğrencilerin anket dahilinde olan toplam 9 delil çeşidine yönelik algılarına bakıldığında data konusunu oluşturan delillerin 4,55 ortalama ile en yüksek delil algısı grubu içinde olduğu buna karşın 3,64 ile

diğer delil (entomoloji, antropoloji, polen, parmak izi, bitki delilleri) grubunun en düşük delil algısı içinde olduğu görülmüştür.

Tablo 14: CSI Dizisi Seyredenlerle Seyretmeyenler Arasındaki Delil Algı Farkı

Delil genel algısı	Dizi Takibi	n	Ortalama	St. Sapma
	Evet, dizi takip ediyorum	142	4,1446	0,445
Hayır, Dizi takip etmiyorum	258	4,1220	0,495	

Dizi seyredenler ve seyretmeyenler arasında delil algılama bakımından istatistiksel anlamlı bir fark bulunup bulunmadığı t-test kullanılarak analiz edilmiştir. Tablo 14’de görüldüğü gibi iki grup arasında anlamlı bir fark olmadığı ve dizi seyredenlerin genel delil algılama ortalamasının 4,14 olduğu, buna karşın dizi seyretmeyenlerin genel delil algılama ortalamasının ise bundan daha az 4,12 olduğu görülmektedir. Bu iki grup arasında istatistiksel anlamlı bir fark bulunamamıştır ($F=1,308$, $Sig.=0,253$, $p\leq 0,05$).

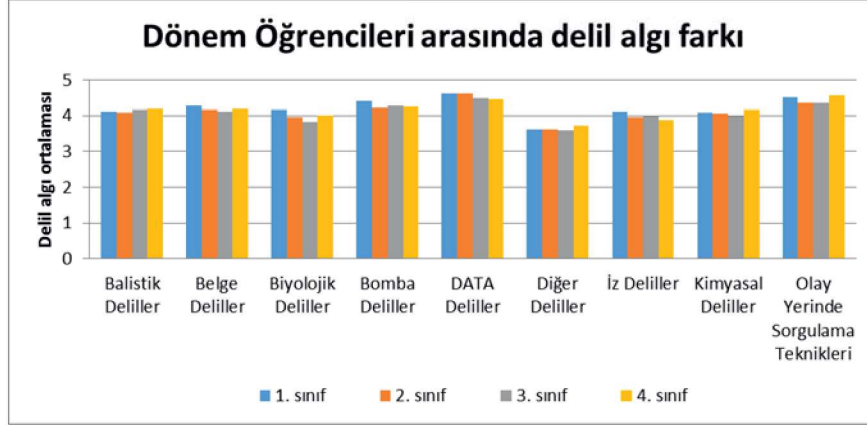
Dönemler (1. 2. 3. ve 4. sınıflar) arasında delil algılama yönünden istatistiksel anlamlı bir fark bulunup bulunmadığı test etmek için Varyans Analizi (ANOVA, Analysis Of Variance) istatistiksel metot olarak kullanılacaktır. Varyans Analizi iki ya da daha fazla gruba ait ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı ile ilgili hipotezleri test etmek için kullanılmaktadır. İki grubun ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı t- testi kullanılarak da incelenebilir. Eğer ikiden fazla grubun ortalamaları karşılaştırılacak ise F Testi diğer bir isimle Varyans Analizi uygulanır. Varyans Analizi ile bağımsız değişkenlerin kendi aralarında nasıl etkileşime girdiklerini ve bu etkileşimlerin bağımlı değişken üzerindeki etkilerini analiz etmek için kullanılır (Tabacnick ve Fidell, 2007). Yapılan analizi sonucu farklı delil gruplarına ait algılar aşağıda belirtilmiştir.

Tablo 15: Öğrencilerin Genel Delil Algıları Varyans Analiz (ANOVA) Sonuçları

Genel Delil Türleri	Grup Ortalama karesi (Mean Square)	F	İstatistiksel Anlamlılık (Sig.)
Diğer Deliller	0,250	0,357	0,784
Biyolojik Deliller	2,012	3,066	0,028
İz Deliller	0,898	1,652	0,177
Kimyasal Deliller	0,851	2,431	0,065
Balistik Deliller	0,180	0,429	0,732
Belge Deliller	0,425	0,980	0,420
Bomba Deliller	0,902	1,488	0,217
Olay Yerinde Sorgulama Teknikleri	1,111	2,992	0,031
DATA Deliller	0,669	1,793	0,148

Tablo 15 incelendiğinde, ankete katılan öğrencilerin toplam 9 delil çeşidine yönelik algıları arasında ve dönemler arasında (1. 2. 3. ve 4. sınıflar) arasında delil algılama yönünden istatistiksel anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Hangi delil algılamasının diğerlerinden farklı olduğunu görmemiz için F değerlerini karşılaştırmamız gerekir. F değerlerini karşılaştırdığımızda, en büyük fark biyolojik delil algısında ($F=3,066$, $Sig.=0,028$, $p\leq 0,05$), ikinci fark olay yeri sorgulama teknik algısında ($F=2,992$, $Sig.=0,031$, $p\leq 0,05$) ve üçüncü büyük fark kimyasal delil algısında ($F=2,431$, $Sig.=0,065$, $p\leq 0,05$) olduğu gözlenmiş ise de dönemler ve delil algılamaları yönünden istatistiksel anlamlı bir farklılığa rastlanılmamıştır.

Dönemler arasında delil algılama yönünden istatistiksel anlamlı bir fark bulunmamasının en önemli nedeni Güvenlik Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin delil algılamalarının daha okulun ilk senesinden itibaren mesleki dersler ile farkındalık düzeyinin yüksek olmasına bağlanabilir. Delil algılama anketi öğrencilere sene sonunda uygulandı ve öğrencilerin sene boyunca mesleki derslerde teorik ve pratik olarak delil çeşitleri hakkında bilgi sahibi olmuşlardır. Grafik 1’de delil algılama ortalamalarının dönemler arasında birbirine yakın değerler olduğu ve sınıflar arasında fark bulunmadığı görülmektedir.

Grafik 1: Dönem Öğrencileri Arasındaki Delil Algısının Farkı

4.4. Öğrencilerin Önerdikleri Deliller

Ankete katılan öğrencilere 55 soruluk sorulan delil algısının yanında önemli gördükleri başka hangi tür delil/ alanların bulunabileceği yönünde açık uçlu yöneltilen açık uçlu soruya aşağıda belirtilen cevaplar verilmiştir.

- Adli tekstil,
- Adli fotoğrafçılık,
- Psikolojik mimikler,
- Koku analizi,
- Atmosferik deliller,
- İnternet yazışmaları,
- Nefes izi,
- Kan izleri.

5. Literatür Çalışmaları ile Karşılaştırılması

Çalışmanın temel amaçlarından biri olan CSI dizisi seyreden öğrenciler ile bu tür dizileri seyretmeyen öğrenciler arasında delil algı farkı olup olmadığını anlamak için öğrencilere sorulan “Takip ettiğiniz CSI (Olay yeri inceleme) dizisi var mı?” sorusuna 142 öğrenci (%35,5) evet, 258 öğrenci (%64,5) ise hayır cevabını vermiştir. Dizi seyreden öğrencilerin günümüzde popüler bir olay yeri inceleme dizisi olan “CSI” adli diziyi en fazla seyrettikleri tespit edilmiştir. Weaver ve arkadaşları (2012) tarafından Avusturya’da adli bilimlerde okuyan toplam 135 öğrenciye uygulanan anket neticesinde ankete katılan öğrencilerin %91’inin olay yeri inceleme dizilerini

(*Forensic science shows*) seyrettikleri sonucuna varılmıştır. Bizim çalışmamızda bu oranın düşük olmasının en önemli sebebi ankete katılan öğrencilerin yatılı okulda kalması ve bu tür dizilerin yayınlandığı saatte televizyon seyretme olanaklarının bulunmadığı olarak değerlendirilmiştir.

Ayrıca, olay yeri inceleme dizisi seyreden öğrenciler ile dizi seyretmeyen öğrenciler arasında delil algısı yönünden anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür. Bu da yatılı okuyan öğrencilerin aynı tür eğitimden geçmiş olmalarından kaynaklandığı ve bu çalışmanın dönem sonunda yapılmış olması, Güvenlik Bilimleri öğrencilerinin delil algılama oranlarının mesleki derslerden öğrenmiş olduğu bilgilerden dolayı genel delil algılama düzeyine olumlu katkıda bulunmuş olduğu değerlendirilmiştir.

Tablo 16: Daha Önce Yapılan Çalışmalarla Karşılaştırma Tablosu

Delil Çeşitleri	Lambert ve ark. (2003)	Aydoğdu (2009)	Ataç ve ark. (2013)
	%	%	%
Soruşturma Teknikleri	76.0	88.0	88,2
Ateşli Silahlar	54.3	87.0	93,7
Parmak İzi	72.1	84.8	92,5
Kan Delilleri	57.2	80.4	89
DNA Delilleri	41.4	77.7	82,5
Belge Delilleri	42.8	73.4	51,5
DATA Delilleri	33.6	73.4	84,2
İz Delilleri	52.2	70.7	50,2
Bomba Delilleri	40.0	56.5	87,7
Entomolojik Deliller	22.8	38.0	54,7
Bitki Delilleri	32.2	34.8	42,7

Yapmış olduğumuz çalışmaya benzer çalışmalar daha önce Lambert ve arkadaşları tarafından 2003 yılında ve Aydoğdu tarafından 2009 yılında meslekte çalışmakta olan kolluk görevlilerine yapılmış olup, genel olarak sonuçların çalışmamızın bulgularıyla örtüşmekte olduğu Tablo 16 incelendiğinde görülmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Çalışmaya Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Fakültesinde okuyan yaş aralığı 18-27 arasında olan toplam 400 öğrenci katılmıştır. Katılımcıların

372'si (%93) erkek ve 28'i (%7) ise kız öğrencilerden oluşmaktadır. Fakültenin kız ve erkek öğrenci dağılımına genel olarak bakıldığında toplam 1915 öğrencinin %2,71'ine denk gelen 52 öğrenci kız öğrenci 1863'ü (%97,29) ise erkek öğrenciden oluşmakta olup çalışmamız evreni temsil etmektedir.

Dönemler arasında delil algılama yönünden istatistiksel anlamlı bir fark bulunmamasının en önemli nedeninin, delil algılama anketinin öğrencilere sene sonunda uygulanmış olması ve öğrencilerin sene boyunca mesleki derslerde teorik ve pratik olarak delil çeşitleri hakkında bilgi sahibi olmalarından kaynaklandığı düşünülmektedir. Bu itibarla, bundan sonraki bir çalışma da delil algılama anketinin eğitim dönemi başlamadan uygulanarak 1. sınıflar ile diğer sınıflar arasında delil algılama yönünden fark olup olmadığına yönelik bir çalışmanın literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Güvenlik Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin anketle sorulan toplam 55 çeşit delilden en önemli gördükleri ilk on delil şunlardır: MOBESE görüntüleri, kimlik belgeleri, olay yeri inceleme görüntüleri, parmak izi, telefon kayıtları, hard disk, ses kayıtları, USB, ateşli silahlar bilgisayar kasasıdır. Önemli görülmeyen deliller ise şunlardır: polen, bitki delilleri, boyalar, toprak, entomoloji, ter, kulak izleri, kepek-deri döküntüleri, av tüfeği fişek tapaları ve fulaj olarak belirlenmiştir.

Suçla mücadelede hizmet veren birimlerin çalışmalarındaki temel esas, suçlulardan her zaman bir adım önde olma ve yaşanan mağduriyetlerin en kısa surede giderilerek faillerinin adalete teslim edilmesidir. Bu çerçevede adli bilimler alanında ülkemizde gerçekleştirilen faaliyetler tüm dünyada hatırı sayılır bir şekilde ivme kazanmıştır. Adli Biyoloji, Kimya, Balistik, Entomoloji, Facial Rekonstruksiyon vs. adli bilimlerin alanına giren bu çalışmalarda elde edilen sonuçlar bunun en güzel kanıtıdır. Kulak izinden kimliklendirme yöntemi de yine bu alanın bir parçasıdır (Kunt, 2013:81).

Öğrencilerin delil algıları yönünden yapılan değerlendirme neticesinde; biyolojik delil türlerinde en fazla "kan" ve "DNA" delillerinin yüksek olduğu buna karşın "kepek ve deri döküntüleri" ile "idrар ve gaitanın" en düşük olduğu tespit edilmiştir. Kimyasal deliller yönünden bakıldığında "narkotik maddeler ve ilaçlar" ile "atış atıkları" yüksek algıya sahipken "boyalar" ve "toprağın" en düşük algı olduğu görülmüştür. Bu sonuç öğrencilerin fakültede almış oldukları eğitim doğrultusunda algılarının değiştiği sonucuna götürmüştür. Yapılan müfredat incelemesinde delil algısı düşük çıkan deliller ile ilgili yeteri düzeyde eğitim verilmediği anlaşılmıştır.

Balistik konusunu oluşturan delillere yönelik öğrencilerin algısının yüksek olduğu müşahede edilmiştir. Özellikle fakülte eğitimi süresince almış oldukları eğitimlerden biri olan “ateşli silah” delili en yüksek algı olmuştur. “Av tüfeği fişek tapalarının” ise en düşük algı olduğu tespit edilmiştir.

Özellikle son dönemlerde kolluk görevlilerin yapmış oldukları operasyonlarla görsel ve yazılı medyada sürekli konu olan belge ile ilgili algının yüksek olduğu görülmüştür. Özellikle ıslak imza kavramı ile ilgili olan “yazı ve imza” ile “nüfus cüzdanı, sürücü belgesi, kimlik belgesi gibi belge niteliğindeki delillerin yüksek algıya sahip olduğu ancak incelemelerde önem arz eden “fulaj” kavramının en düşük delil algısı olduğu tespit edilmiştir.

İz delillerinin genel olarak algısının 3,98 ortalama ile düşük olduğu görülmüş bunun da sebebinin öğrencilerin konuyla ilgili yeteri düzeyde bilgi sahibi olmadıkları değerlendirilmiştir. Buna karşın en yüksek delil algısı DATA delillerini (aritmetik ortalaması 4,55) ilgilendiren delil çeşitleri oldukları gözlenmekle, yeni nesil polis amiri adaylarının teknolojik gelişmeleri yakından takip ettikleri ve delil algılarının yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Özellikle açık hava cinayet soruşturmalarında olayın aydınlatılmasında cinayetin işleniş saatini yaklaşık olarak bulmamıza yarayan entomolojik delillerin en düşük algı olduğu görülmüştür. Bunun en önemli sebebi okulda konuyla ilgili herhangi bir eğitim verilmemiş olmasıdır.

Güvenlik Bilimleri öğrencilerinin almış oldukları olay yeri inceleme ders müfredatının tekrar gözden geçirilerek delil algılamasını az olan grupların göz önünde bulundurulmasının faydalı olacağı görüşüne varılmıştır. Ayrıca buna benzer bir çalışmanın Polis Okulu öğrencileri ile görevde bulunan kolluk görevlilerine uygulanmasında ve özellikle müfredatın belirlenmesi konusunda faydalı olacağı düşünülmektedir.

Çalışmanın bazı sınırlılıkları da bulunmaktadır. Bu kısıtlılıklar bundan sonraki farklı çalışmalarla test edilebilir. Öncelikle, delil algılama anketi sadece Güvenlik Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin farklı dönemleri arasında delil algılama yönünden fark bulunup bulunmadığını test etmiştir. Buna benzer bir delil algı çalışmasının farklı üniversitelerin farklı fakültelerinde okuyan öğrencilerle karşılaştırılmasının faydalı olacağı ve literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. İkinci olarak çalışmada herhangi bir ön test kullanılmamış tüm dönemlerin bilgileri sene sonunda ölçülmüştür. Sene başında yapılacak bir ön test ile sene sonunda yapılacak bir son test delil algılama anketinin de literatüre bilimsel katkı sağlayacağı yadsınamaz bir olgudur.

Kaynakça

- Aydoğdu, Eyup, (2009), *Forensic Science Information Needs of Patrol Officers: The Perceptions of the Patrol Officers, Their Supervisors and Administrators, Detectives, and Crime Scene Technicians*, Ph.D. dissertation, Spalding University Louisville.
- Aktifhaber.com, (2013), <http://www.aktifhaber.com.tr>, (erişim tarihi:25.05.2013).
- Badem, Uđur, (1988), *Olay Yeri İnceleme ve Delil Toplama Yöntemleri*, Erzurum: Evren Ofset Yayınevi.
- Basbakanlık.gov.tr, (2013), <http://www.basbakanlık.gov.tr>, (erişim tarihi:25.05.2013).
- Bayer, Metin, (2003), *Olay Yeri Koruma İnceleme Kriminal Laboratuvar Analizleri*, Ankara: Songür Yayıncılık.
- Bayram, Levent, (2004), "Ses ve Görüntü Kayıtlarının Türk Hukukundaki Yeri", *Polis Bilimleri Dergisi*, Cilt 6, Sayı 3-4, Ankara.
- Bayram, Levent, (2011), "Adli Bilim Laboratuvarlarında TS EN ISO/IEC 17025 Standardı Yönetmelik Gereklilikleri", *Adli Bilimler Dergisi*, Cilt 10, Sayı 4, ss.27-34, Ankara.
- Bayram, Levent, (2012), "Adli Bilim Laboratuvarlarında TS EN ISO/IEC 17025 Standardı Teknik Gereklilikleri", *Polis Bilimleri Dergisi*, Cilt 14, Sayı 1, ss.81-89, Ankara.
- Büker, Hasan, (2007), *Malpractice in the United States publicly-funded crime laboratories: Exploring the causes, vulnerability and prevention policies*. Ph.D. dissertation, Washington State University, United States: Washington. Retrieved March 30, 2008, from ProQuest Digital Dissertations database (Publication No. AAT 3277046).
- Demirkaya, Vural, (2009), *Delil Güvenliği*, Polis Akademisi, Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Suç Araştırmaları Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

- Dinler, Veysel, (2009), Ceza Muhakemesinde Delillerin Toplanması, Polis Akademisi, Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Suç Araştırmaları Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Eckert, William, (1997), Historical development of forensic sciences,. in William Eckert (Ed.). *Introduction to forensic sciences* (2nd ed.). Boca Raton, Florida: CRC press LLC.
- Fradella, Henry F.; Owen, Stephan S.; Burke, Tod W., (2007), Building bridges between criminal justice and the forensic sciences to create forensic studies programs. *Journal of Criminal Justice Education*, 18, 2, 261-282.
- Geleri, Aytekin ve İleri, Hakan, (2003), *Organize Suçlarla Mücadelede Gizli ve Örtülü Yaklaşımlar*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Grieve, Michael; Houck, Max, M., (2004), *Introduction*, in Max, M. Houck (Ed.), *Trace evidence analysis: more cases in mute witnesses*. Italy: Elsevier Academic Press.
- Hancı, İsmail Hamit (Ed.), (2002), *Adli Tıp ve Adli Bilimler*, Ankara: Seçkin yayınevi.
- Henkoğlu, Türkay, (2011), *Adli Bilişim Dijital Delillerin Elde Edilmesi ve Analizi*, İstanbul:Pusula Yayınevi.
- Inman, K.; Rudin, Norah, (2001). *Principles and practices of criminalistics: the profession of forensic science*. CRC Press: New York.
- Karagöz, Ahmet, (2002), *Suç Önleme Hizmetleri*, Ankara.
- Karakuş, Oğuz (Ed.) (2011), *Adli Bilimler*, Ankara: Adalet Yayınevi.
- Karakuş, Oğuz (Ed.) (2013), *Kriminalistik*, Ankara: Adalet Yayınevi.
- Kunt, Veysel, (2013), “Kulak İzinden Kimliklendirme”, *Antropoloji Dergisi*, Sayı 26, ss.73-82, Ankara.
- Kunter, Nurullah; Yenisey, Feridun; Nuhoğlu, Ayşe, (2008), *Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku*, İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.

- Lambert, Eric; Nerbonne, T.; Watson, P. L.; Buss, J., Clarke, A.; Hogan, N., (2003), "The forensic science needs of law enforcement applicants and recruits: a survey of michigan law enforcement agencies", *Journal of Criminal Justice Education*, 14, 67-81.
- Levinson, Jay, (2001), *Questioned documents: a lawyer's handbook*. Great Britain: Academic Press.
- National Institute of Justice, (2004), *Education and Training in Forensic Science: A Guide for Forensic Science Laboratories, Educational Institutions, and Students*. US Government Printing Office: Washington, DC.
- Nickell, Joe; Fischer, John, F., (1999), *Crime Scene: Methods of Forensic Detection*. Lexington, KY: University Press of Kentucky.
- O'Brein, Kevin; Sullivan, Rebert, (1973), *Criminalistics: theory and practice*. Boston: Holbrook Press Inc.
- Saferstein, Richard, (1977), *Criminalistics: an introduction to forensic science*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Saferstein, Richard, (1995), *Interview with David Ellis, People*, 43, 19, p. 71
- Sander, Ender, (1997), *Olay Yerinde Kriminalistik*, Ankara:Yardımcı Ofset Yayınevi.
- Şafak, Ali, (1996), *Ansiklopedik Hukuk Sözlüğü*, 2. Baskı, İstanbul:Temek Yayınları.
- Şafak, Ali; Bıçak, Vahit, (2005), *Ceza Muhakemesi Hukuku ve Polis*, Ankara: Roma Yayınları.
- Şenocak, Cengiz, (1997), *Maddi Suç Delilleri ve Ateşli Silahlar*, Ankara.
- Şimşek, Yılmaz; Durmaz, Muharrem ve Karataş, Nurullah, (2012), *Dijital Delil Yönetimi*, Ankara: Polis Akademisi Yayınları.
- Tabachnick, B. G. & Fidell, L. S., (2007), *Using Multivariate Statistics*, Pearson: Boston.
- Tdk.gov.tr, (2013), <http://www.tdk.gov.tr>, (erişim tarihi:25.05.2013).
- Turhan, Faruk, (2006), *Ceza Muhakemesi Hukuku*, Ankara:Asil Yayınevi.

Tutumlu, Mehmet Akif, (2007), *Medeni Muhakeme Hukukunda Delillerin İleri Sürülmesi*, Ankara:Seçkin Yayınevi.

Weaver, Roslyn; Salamonson, Yenna; Koch, Jane; Porter, Glenn, (2012), “The CSI effect at university: forensic science students’ television viewing and perceptions of ethical issues”, *Australian Journal of Forensic Sciences*, Vol. 44, No. 4, 381-391.

